

PRAMENĚŇ

Ročník XIII

OKTÓBER 2015

Cena 0,40 €

Mesiac október v cirkevnom kalendári začína sviatkom Pokrova - Zášťity Presvätej Bohorodičky. Tu, v našom regióne, je tento mesiac zasvätený Boho-

zvíťazíš“, tak aj Bohorodička prikrývala svojim plášťom veriacich modliacich sa v r. 911 vo Vlacherskom chráme v Carihrade. Tento Pokrov Bohorodičky

sa budete snažiť oslobodiť Svätú Zem z rúk neveriacich, a namiesto toho ste nerozumne pošpinili svoj sľub. So zbraňou ste vystúpili nie proti neveriacim, ale proti kresťanom, zatížili ste nie po Svätej Zemi, ale po vláde nad Carihradom, dajúc prednosť bohatstvu pozemskému pred nebeským. A najhoršie je to, že niektorí z vás sa nezľutovali ani nad zbožnosťou, ani nad starobou, ani nad telom, a páchali pred očami všetkých obyčajné ženy, ale i panny, ktoré sa zasvätili Bohu. Nestačili vám cisárske poklady a majetky ľudí urodzených i prostých, vy ste siahli svojimi rukami i na bohatstvo cirkevné - a čo je zločinom - na posvätné veci, lebo ste lúpili posvätné rúcha a vynášali ikony a sväté ostatky“ (ALEŠ P.: Cirkevné dejiny III., s. 111).

Čo sa týka bolševizmu, ten napáchal naozaj veľmi veľa škody na Ruskej pravoslávnej cirkvi. Tam, kde boli stovky biskupov, v čase 2. svetovej vojny, keď

Pokrov - Zášťita Presvätej Bohorodičky

rodičke, slúžime molebny k Matke Ustavičnej pomoci. V pravoslávnej Cirkvi je Bohorodička veľmi uctievaná, lebo táto úcta vznikla na Východe medzi pravoslávnyimi veriacimi, kde Bohorodička žila, v Efeze a odtiaľ sa k Nej úcta šírila po celej východnej pravoslávnej Cirkvi, a neskôr aj do západnej Cirkvi.

Bohorodička sa prihovárala účinne na svadbe v Kane Galilejskej, keď nemali víno a utešovala apoštolov na konci svojho života. História nám svedčí, že Bohorodička navštevovala a pomáhala tým, čo ju o pomoc prosili, aby sa za nich prihovárala. Preto aj u nás a na okoli je veľa chrámov zasvätených Bohorodičke, zasvätených aj sviatku Pokrova - Zášťity Presvätej Bohorodičky. Tak ako kedysi sv. Konštantínovi Veľkému, ktorý zvíťazil nad silnejším vojskom v znamení sv. Križa, ktorý sa mu zjavil na nebi s nápisom, že „v tomto znamení

sa medzi slovanským pravoslávnyim národom zjavil mnohokrát, a to nielen v Lutine, Mária Povči, Klokočove, Počajeve a inde, kde sú všade pravoslávne ikony Matky Božej.

Mnohí pohrdavo hovorili a písali, že Bohorodička opustila východnú pravoslávnu Cirkev následkom rozkolu a preto prišli Turci a bolševizmus. Ale skutočnosť je taká, že v Carihrade radšej chceli vidieť Turka v turbane, ako križiackeho vojaka. Aj Turci prenasledovali a mučili pravoslávnych veriacich, ale ešte viacej škody na pravoslávnej Cirkvi narobili križiacke výpravy, ktorých bolo viacero. Len si prečítajme, čo o tom píše náš historik Prof. ThDr. Pavol Aleš v *Cirkevné dejiny III., Kresťanský Východ a Západ do roku 1453, Prešov 2002, s. 108 - 115*. Sám pápež Inocent III. nebol s tým spokojný a v liste kardinálovi Petrovi vytyka križiakom: „Dali ste sľub, že

nemecké vojská stáli pred Moskvou, Ruská pravoslávna cirkev už mala len päť žijúcich biskupov, z toho traja boli vo vyhnanstve na Sibíri a dvaja biskupi lekári - chirurgovia cez týždeň operovali a v nedeľu mali dovolené slúžiť bohoslužby. Tí, čo boli v sovietskom Rusku v 70-tych rokoch minulého storočia a videli modliť sa pravoslávnych veriacich, a boli to aj nepravoslávni, mohli svedčiť, že zbožnosť národa neupadla. Tak mi v tom čase hovoril jeden katolícky duchovný, ktorý bol pripravovaný na misie do Ruska v r. 1930, a ktorý tam bol v r. 1970 na návšteve, že kto neverí v Boha a chce veriť, nie je treba ho učiť náboženstvo, ale nech ide do Ruska a keď uvidí ako sa tam veriaci modlia, uverí v Boha. Tak toto už ďalej nepotrebuje žiadny komentár, že tam ani bolševizmus nezmožol to, čo si zaumienil a čo robil s pravoslávnu Cirkvou.

dokončenie zo str. 2.

Ale na západe, kde také niečo nič neprežili je opak pravdou. Náboženstvo tam upadá.

My pravoslávni veriaci usilujme sa svoj život žiť tak, aby sme si zaslúžili žiť pod touto záštitou Bohorodičky, aby aj nás prikryvala Svojím plášťom. Máme byť svojím životom, svojím správaním a jednaním príkladom všetkým okolo nás. Ak máme záštitu Bohorodičky nad sebou, máme sa tešiť a radosť sa zo života v dobrom i v zlom. Bohorodička sa s nami raduje, ale aj smúti. Dnes už majú všetci možnosť k Nej pristupovať, len nám je treba, aby sme žili statočne a v zbožnosti, ako deti Matky Božej, ktorí neklamú, nepodvádzajú a nehnevajú sa. Žijú tak, ako nás učí Jej Syn Isus Christos.

Pre nás pravoslávnych veriacich pomoc Isusa Christa a Matky Božej je veľmi dôležitá v živote. V Evanjeliu čítame, že

apoštoli celú noc lovili ryby a nič nechytli, ale na príkaz Isusa Christa, keď zatiahli siete, chytili toľko rýb, že sa len - len nepotrhali, a to platí aj dnes. Aj v každom našom chráme sú a budú vypočuté modlitby k Isusu Christu, ako aj k Bohorodičke. Len je treba ich prinášať a prosiť, čo potrebujeme ku svojej spásy. To ostatné nechajme na Isusa Christa a na Matku Božiu. S takou vierou a dôverou sa prihovárjame v našich chrámoch a aj v svojich súkromných modlitbách doma a všade na svete.

Prot. ThDr. Štefan HORKAJ

Delegácia našej miestnej Cirkvi na Všepravoslávnom predsaborovom stretnutí

Sv. liturgiou sa v nedeľu, 11. októbra 2015, začalo v pravoslávnom centre Konštantínopolského Patriarchátu v Chambesy (Švajčiarsko) Piate Všepravoslávne Predsaborové Stretnutie, ktorého sa zúčastnila aj delegácia našej miestnej Cirkvi.

materiály pre Všepravoslávny Sobor, ktorý by sa mal uskutočniť v prvom polroku r. 2016 sa ukončilo 16. októbra.

Sviatok Pokrovu Presvätej Bohorodičky v Ženeve

14. októbra, na sviatok Pokrova Presvätej Bohorodičky, členovia delegácie Pravoslávnej Cirkvi v českých krajinách a na Slovensku, na čele s vladykom Jurajom, spoluslužili sv. liturgiu v Krestovozdvíženskej katedrále v Ženeve (Švajčiarsko).

Svätej liturgii predsedal metropolita Ilarion, predstavený delegácie Ruskej Pravoslávnej Cirkvi a predseda oddelenia zahraničných vzťahov Moskovského Patriarchátu. Spolu s vladykom Ilarionom slúžili – arcibiskup berlínsky, celého Nemecka a Veľkej Británie Mark z Ruskej Pravoslávnej Cirkvi v Zahraničí (RPCZ); arcibiskup ženevský a západo - európsky Michail, takisto z RPCZ; arcibiskup michalovsko – košický Juraj a biskup semiatický Georgij z Poľskej Pravoslávnej Cirkvi, ako aj ďalší členovia delegácií v duchovenskej službe.

Rozhodnutím Posvätnéj Synody Pravoslávnej Cirkvi v českých krajinách a na Slovensku, a s požehnaním Jeho Blaženosti metropolitu Rastislava, sa stretnutia zúčastnili - Jeho Vysokopreosvietenosť Juraj, arcibiskup michalovsko - košický, ktorý delegáciu viedol; archimandrita Serafim (Šemjatovský), predstavený Podvoria našej miestnej Cirkvi pri patriarchovi Moskovskom i celej Rusi a prot. Milan Gerka, sekretár Posvätnéj Synody našej Cirkvi.

Spoločnej liturgii v chráme sv. Pavla, ktorú za spolusluženia zástupcov všetkých miestnych pravoslávnych cirkví predsedal sekretár pre prípravu Svätého a Veľkého Soboru Pravoslávnej Cirkvi a švajčiarsky metropolita Jeremiaš z Konštantínopolského Patriarchátu.

Toto pracovné stretnutie pripravujúce

zdroj: pccs.ru

Je málo krajín sveta, ktoré predstavujú synonymum krásy z každého pohľadu - prírodných úkazov, historických faktov, svojskej kultúry, duchovného bohatstva a príjemných a pohostinných ľudí. Takéto krajiny existujú. Vitajte v Srbsku a Čiernej Hore, vitajte v ich kráse.

Srbsko ponúka neopakovateľné miesta, kde možno spoznať slávnú históriu, zvyky a tradície regiónu tejto skúšanej krajiny. V minulosti bolo Srbsko hraničnou krajinou dôležitých ríš, čo zanechalo svoje stopy. Najväčší vplyv na kultúru mala Byzantská ríša, významnú úlohu zohrávajú monastiere (kláštory), ktorých prevažná väčšina bola vybudovaná už v stredoveku. Čierna Hora, ktorá pri svojej nevelkej rozlohe má 300 km morského pobrežia, množstvo kaňonov a viac ako 70 vrcholov nad 2000 m, dostala prívlastok - najekologickejší štát na svete.

Väčšina obyvateľstva sa hlási k Pravoslávii a patria k Srbskej pravoslávnej cirkvi. Je krajinou, ktorá v sebe ukrýva množstvo významných a pre nás tak vzácných duchovných miest. Pútnici michalovsko - košickej eparchie sa spolu s arcibis-

lavného mesta sme navštívili i ženský monastier Uvedenia Presvätej Bohorodičky do Chrámu, kde sme sa poklonili ostatkom sv. Dositaja Vasiča, metropolitu záhrebského, spoluobnoviteľa Pravoslavia na Slovensku.

V monastierskom nádvorí je pochovaných mnoho predstaviteľov Cirkvi, ktorí sa významne zaslúžili o rozvoj a výstavbu monastiera. Nedelne a sviatočné bohoslužby v monastieri vedie zbor „Melody“, ktorí založila v r. 1991 Divna Ljubojevič a je považovaný za jeden z najlepších zborov Srbska.

Na okraji mesta, v monastieri Rakovica, sme poslúžili panychýdu pri hrobe zosnulého srbského patriarchu Pavla (r. 2009), ktorý si prial byť pochovaný práve na tomto mieste. Zaujal nás farebnými kvetinovými záhonmi a vzorne upraveným okolím. Prechádzajúc Srbskom sme mali možnosť navštíviť jeden z množstva Ovčarsko - Kablarských monastierov, ženský monastier Uvedenia Presv. Bohorodičky do Chrámu i monastier Mileševo. Je to pravoslávny monastier, ktorý vznikol v 13. stor., postavený za panovania srbského kráľa Štefana Vladislava. Jeho ostatkom, i ostatkom sv. Sávu (jeho ruke), prvého arcibiskupa srbského, sme sa mali možnosť pokloniť. V r. 1594 pri dobytí monastiera, Turci preniesli mošči sv. Sávu na horu Vračar v Belehrade, kde s úmyslom zlomiť srbského silného ducha, boli spálené. No srbský národ to ešte viac posilnilo vo viere. Práve na tomto mieste je v súčasnosti postavená

KLENOTY PRAVOSLÁVIA SRBSKA A ČIERNEJ HORY

kupom Jurajom vybrali objaviť a spoznať duchovnú krásu týchto krajín. Naša duchovná púť sa začala v Srbsku, kde pár kilometrov pred Belehradom v mužskom monastieri Kovilj sme sa stretli s prívetivosťou a bratskou láskou miestnych mníchov, kde nás v plynulej slovenčine o. Jermolaj previedol históriou, do dnešných dní, života a aktivít monastiera. Bol založený v 13. stor. sv. Sávom, prvým arcibiskupom srbským a dnes je centrom vzdelávania mníchov, učiteľov i kňazov. Je jedným z prvých monastierov Srbska, kde sa zrodila tradícia východného byzantského spevu, čo sme mali možnosť počuť na sv. liturgii, ktorej sme boli účastní. V súčasnosti nachádzajú v monastieri pomoc a podporu i ľudia, ktorí sa chcú zbaviť od rôznych závislostí.

Prichádzame do Belehradu, mesta bohatého na pamiatky Srbskej pravoslávnej cirkvi, kde dominantou je katedrála svätého Sávu. I my sme mali možnosť obzrieť si vo večerných hodinách tento monument mesta. Nesie meno prvého srbského arcibiskupa a je najväčším pravoslávny chrámom v Európe. V pokojnej časti srbského

katedrála svätého Sávu. V monastieri sme okrem krásneho prostredia a prírody obdivovali i tunajšie fresky, ktoré sú jedným z najlepších umeleckých diel 13. stor., medzi nimi i vzácna freska „bieleho anjela“.

„Montenegro“ nás vívalo krásnym slnečným počasím. Číra a modrá morská voda upútala všetkých svojou čistotou a umožnila vnoriť sa do jej hĺbín a ukončiť neskoré leto sviežim kúpaním. Naskytla sa nám možnosť oboznámenia sa s veľkým počtom pravoslávnych chrámov, monastierov i múzeí. Učili sme si množstvo svätých: mučeníkov prevlačských, umučených latiníkmi (monastier Prevlaka), sv. momišičských mučeníkov, umučených Turkami (chrám sv. Juraja v Podgorici), ctihodného Simeona Dajbabského, svätca 20. stor. (skalný monastier Dajbabe - Podgorica). Bolo pre nás nesmiernym duchovným zážitkom pobožkať a pokloniť sa svätým ostatkom týchto i množstva iných svätcov.

Nezabudnuteľným zážitkom bola návšteva monasteria Ostrog a možnosť byť v blízkosti ostatkov svätého biskupa Vasilija Ostrožského, veľkého čudotvorcu. Monastier je vybudovaný v skalných stenách vysokých hôr. Je významným pútnickým miestom, ktoré navštevuje mnoho pravoslávnych kresťanov. Ročne ho navštívi a nájde uzdravenie svojich neduhov viac ako 100-tisíc pravoslávnych veriacich z celej Európy.

Nikoho nenechali ľahostajnými ostatky sv. Stanka, mladého pastiera, ktorého malým netlejúcim rukám sme sa poklonili. Boli mu odseknuté vo chvíli, keď z nich nechcel vypustiť kríž. Ostatky sv. Stanka sú uložené v chráme, ktorý mu je zasvätený, nachádzajúci sa v Dolnom Ostrogu. Pútnici sa na týchto duchovných miestach s nádejou a vierou, v pokojnej atmosfére, mlčky modlili, zapálili sviece za svojich blízkych, čerпали tak potrebnú duchovnú silu a prosili o zdravie, duševné i telesné. Podgoricu, hlavné, a zároveň najväčšie mesto Čiernej Hory, zdobí neobyčajnou krásou chrám Vzkriesenia Christa, ktorý je veľkolepým dielom miestnych staviteľov. No nielen úchvatný zovňajšok, ale i do detailov vypracovaný horný i dolný chrám nás nechal v nemom úžase. Dokonalý rozpis chrámu, originálna dlažba, krstiteľnica v tvare kríža, vzácny archierejský trón, to všetko vo veľmi peknom prevedení zdobí interiér tohto chrámu.

Milovníci umenia a histórie si našli svoju krásu pri prehliadke renesančného mestečka Kotor či starého mesta Budva, ktoré vo svojich úzkych uličkách s vychodenou kamennou dlažbou, v spojení so stredomorskou kultúrou, vytvárali svoju a veľmi príjemnú atmosféru.

Cetinský monastier i samotné mesto, či metropólia v Cetinje, patria k najvýznamnejším miestam Pravoslávia Balkánu, kde sa nachádza pravá ruka Jána Krstiteľa, drevo Christovho kríža i netlejúce telo sv. biskupa Petra Cetinského. Veľkou vzácnosťou je ikona Presvätej Bohorodičky, ktorú napísal apoštol Lukáš.

Završením našej púte bola účasť na nedeľnej sv. liturgii, ktorú slúžili v spodnej kaplnke rozostavaného, no i tak veľmi honosného chrámu v meste Bar, michalovsko - košický arcibiskup Juraj, spolu s Vysokopreosieteným metropolitom čiernohorským Amfilochijom, za účasti pútnikov z michalovsko - košickej eparchie. Vladyka

Amfilochij sa všetkým prihovril úprimnými slovami o bratskej láske a o spoločných historických koreňoch obidvoch miestnych cirkví. Pozval vladyku Juraja i všetkých pútnikov na posviacku tejto veľkolepej katedrály, zasvätenej mučeníkovi Jovanovi Vladimírovi, srbskému kráľovi, ktorá by sa mala s Božou pomocou uskutočniť na budúci rok v septembri. V tomto čase bude 1000. výročie jeho mučeníckej smrti. Písanú ikonu tohto svätca podarovali hostitelia do chrámu sv. Vladimíra v Sobrančiach, za čo im patrí nesmierna vďaka. Deň nám milo spríjemnili miestni speváci a tanečníci duchovným koncertom a predstavením ľudových tradícií, tancov a piesní Srbska, Čiernej Hory i Kosova.

Na ceste domov sme mali možnosť prejsť morský záliv Boka Kotorska, cca 100 km členitých brehov, ktoré sú pýchou Čiernohorského pobrežia a najkrajšou časťou Jadranského mora. Je to hlboký, zložitý a rozvetvený záliv obkolesený starými kamennými mestečkami, kde každý pohľad naň, bol hodný fotografie.

Čaro našej duchovnej ceste, okrem krásneho počasia, dodávala priateľská atmosféra pútnikov i sprievodné múdre slová nášho vladyku, ktoré človeka nielen poučia, ale i povzbudia. Celou púťou nás sprevádzala duchovná pieseň sv. Nikolaja Velimiroviča, biskupa žičského a ochridského: „Hovor ku mne Pane, tvoj sluha počúva, po tvojom sladkom hlase túži jeho duša!...“. Sláva Bohu za možnosť, že sme sa mohli zúčastniť tejto púte, z ktorej si odnášame nezabudnuteľné zážitky.

- veriaci zo Sobrańiec

DEJINNÁ CESTA K BREST - LITOVSKÉJ CIRKEVNEJ ÚNII

Sobášom Jagella s Jadwigou v r. 1386 sa vytvoril jeden poľsko - litovský štát, ktorý vošiel neskoršie do histórie pod názvom Rzeczpospolita. Toto spojenie Poľska a Litvy sa uskutočnilo len na politicko - spoločenskej úrovni, Poliáci však od tejto udalosti očakávali omnoho viac. Sám Jagello, jeho bratia a niekoľko litovských kniežat boli pripravení prijať latinskú vieru, dokonca sa dať aj prekrstiť (KRASZEWSKI, G.: *Wilno od początków jego do roku 1750, I. Wilno, 1840, s.73*; In: КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 7). Tak sa z nepriateľov stali propagátori latinstva, ktorí sa otvorene začali hlásiť k latinskej viere a zavrhať grécky východný obrad. Už len tento zvrst spôsobil citeľný úder v živote pravoslávnych Litovčanov. No toto bol len najslabší úder v porovnaní s tými, ktoré si musel vytrpieť pravo-

slávny rusko - litovský národ od prvých dní zjednotenia s Poľskom.

Poliaci pripisovali tomuto spojeniu nielen občiansky, ale aj religiózny charakter. Ako prvá a najdôležitejšia podmienka spojenia Litvy a Poľska, bolo ustanovenie dominancie a progresívneho šírenia latinskej viery na Litve. V listine vilniuského biskupa, pri príležitosti spojenia Litvy s Poľskom, môžeme nájsť požiadavky, ktoré sa dotýkali nielen litovských pohanov, ale aj západoruského Pravoslavia. „Rozhodli sme sa, - hovorí v tejto listine Jagello, - sľúbili a zaviazali, a po prijatí sv. Tajín sme sa zaprisahali všetkých ľudí litovského národa bez rozdielu pohlavia, akéhokoľvek postavenia a funkcie, priviesť ku katolíckej latinskej viere a svätej poslušnosti Rímskej Cirkvi...“ (*Prawa i przywileje od najjaśniejszych królów ich Msci Polskich i W.X. Litewskiego z 1632,*

s. 6., In: КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 8). Slávnostne pravoslávnych nazval schizmatikmi a tak ich postavil do ťažkého postavenia - zakázal totiž sobáše pravoslávnych s latinikmi, ba aj prístup pravoslávnych k všetkým spoločenským funkciám (Tamže, s. 38 - 39).

Rozdelenie kresťanstva, veľká cirkevná schizma medzi kresťanským Západom a Východom v tom čase už plne dozrela a bola potvrdená s konečnou platnosťou. Nepriateľské nálady medzi kresťanmi, ktoré boli vyvolané týmto rozdelením sa odrážali všade tam, kde dochádzalo k stretu medzi stúpenkami a nasledovníkmi Východnej i Západnej Cirkvi. Túto citovú zaujatost' jedných voči druhým v tom čase už spoznal aj ruský a poľský národ. Oba národy sa oddávna vyznačovali ukážkovou horlivosťou voči svojmu vierovyznaniu, preto nie je vôbec

pokračovanie zo str. 4.

divné, že vyjadrovali svoje pocity razantne, neraz im obetujúci priateľské, či príbuzenské vzťahy.

Sám Jagello, ako píše poľskí katolícki autori, s „apoštolskou horlivosťou“ sa pustil do hlásania latinskej viery na Litve. Litovskí pohania zasypaní mnohými darmi a výhodami sa veľmi skoro začali obracať k latinskej viere, na rozdiel od pravoslávnych litovských Rusov, ktorí sa nedali kúpiť ani zlomiť, a Jagellovi sa postavili s nezlomnou silou Pravoslávia (Pozri JAROSZEWICZ, J.: *Obráz Litwy...*, cit. dielo, s. 281). Preto sa Jagello (lepšie povedané poľské duchovenstvo) rozhodol urobiť pravoslávny ústupky. Nepožadovali od nich priamy prechod k latinskej viere, len uznanie moci rímskeho pápeža nad sebou. V čom však spočívalo toto uznanie pápežskej moci nebolo konkrétnejšie stanovené (Pozri КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 10 - 12).

Kojałowicz tejto únii pripisuje veľký význam aj v neskoršom období pri zavádzaní Bresto - litovskej cirkevnej únii. Sám Jagello, ktorý so svojimi bratmi prijal v Krakove latinskú vieru, v liste vilniuskému latinskému biskupovi z r. 1387 pripomína, že od pravoslávnych je potrebné vyžadovať len „úniu“, akoby sa tu hoc nie celkom jasne rozlišovalo prijatie latinskej viery a prijatie pápežskej moci. V spisoch Gorgeľského snemu už nachádzame jasný rozdiel medzi latinikmi a tými, ktorí len uznali pápežskú jurisdikciu (Pozri КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s.246; NARBUTT T., *Dzieje Starożytnie naroda Litewskiego, Tom VI*, cit. dielo, s. 302). „*Toto novum*, - hovorí Kojałowicz, - *ktoré sa požadovalo od pravoslávnych v mnohom pripomína Florentskú úniu, ale tiež ukazuje na fakt, že myšlienka cirkevnej únii sa časovo na Litve objavila skôr než samotná únia vo Florencii. Ďalší fakt je to, že litovská únia išla úplne inou cestou než ostatné únie medzi kresťanským Východom a Západom. Objavila sa ako dôsledok prvotného plánu zaviesť na danom území čisto latinskú vieru a len následne ako nevyhnutný ústupok tvrdosti pravoslávneho presvedčenia litovsko - ruských pravoslávnych veriacich, ktorí západný obrad neprijali a tak únia ponúkala akýsi konsenzus medzi týmito dvoma krajnými postojmi*“ (Tamže, s. 11).

Všetky tieto rozhodnutia, ako je vidno z listín, sa zo začiatku týkali len jednotlivých osôb. Jagello spočiatku akoby nebral do úvahy to, že práve Západoruská Cirkev je hlavnou oporou postoja litovských pravoslávnych. Nakoniec však obrátil na ňu pozornosť a rozhodol sa zničiť túto prekážku šírenia latinskej viery na Litve a zaviesť úniu v celej Západoruskej Cirkvi. V prvom rade však potreboval oddeliť Západoruskú metropoliu od Východorúskej, lebo každý dokument či list z Východnej Rusi by mohol zmariť jeho snahu. Pre tento svoj plán chcel Jagello využiť ctižiadost' luckého biskupa Joanna, ktorému v r. 1398 sľuboval post metropolitu, lenže tento jeho plán nevyšiel (Pozri tamže, s. 11 - 12). Až v r. 1414 za panovania litovského kniežata Vitovta došlo k odlúčeniu Západoruskej pravoslávnej metropolie od správy moskovského metropolitu (Pozri

JAROSZEWICZ, J.: *Obráz Litwy...*, cit. dielo, s. 32. In: КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 13). Od celej tejto udalosti sa očakávali bohaté úspechy v prospech latinskej cirkvi. Sám Vitovt nástoživo požadoval od konštantínopolského patriarchu a západoruských biskupov ustanovenie osobitného metropolitu pre Litvu, hoci sám do jeho voľby na Novogrudskom sneme nezasahoval. Snem nakoniec vybral na post metropolitu Grigorija Cimbaľaka, ktorý (ako ukázala história) nebol človekom, ktorý by bol poslušný odvážnym plánom Jagella, Vitovta a ďalších zaviesť na území Západoruskej Cirkvi cirkevnú úniu s Rímom. Dokonca po jeho smrti sa oddelená Západoruská metropolia znova dostáva pod správu moskovského metropolitu (Pozri JAROSZEWICZ, J.: *Obráz Litwy...*, cit. dielo, s. 32).

Kojałowicz vo svojej práci Litovská cirkevná únia, dotýkajúc sa práve obdobia života pravoslávnych a prvých pokusov zavádzania únii za doby Jagella a Vitovta hovorí, že Jagello práve v zjednotení poľsko - litovského

Život pravoslávnych na Západnej Rusi a v Poľsko - litovskom kráľovstve

národa vo viere, videl upevnenie svojho trónu. Spočiatku chcel obrátiť všetkých pravoslávnych na latinskú vieru, - tak ako bol prisľúbil pri svojom krste a nástupe na poľský kráľovský stolec. Ale keď videl, že to nie je možné, začal od nich požadovať úniu, alebo (ako to bolo v tom čase vnímané) poslušnosť rímskej Cirkvi a rímskemu pápežovi. No tento jeho plán sa však nepodarilo napriek mnohým snahám úplne uskutočniť ani jemu samému, ani jeho nástupcom (Pozri КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 14 - 16).

Preosvietený Filaret (Gumilevskij), autor diela „*História Ruskej Pravoslávnej Cirkvi*“ hovorí, že Poliaci sa nijako nechceli vzdať myšlienky zavedenia únii v Litve. Už v r. 1427 sa znova začína o únii otvorene rozprávať na slávnom Luckom sneme, ktorého sa zúčastnili mnohé korunované hlavy. Lenže zamýšľaná únia sa tu stretla ešte s väčším nepochopením než kedykoľvek predtým.

Dôvodom bolo to, že na sneme bol prítomný moskovský cár Vasilij II., veľký ochranca Pravoslávia, za prítomnosti ktorého (a to i samotní poľskí senátori museli uznať) bolo vytvorenie únii v Litve nespĺniteľné. Bolo to nespĺniteľné už len z toho prostého dôvodu, že v Litve bolo viac pravoslávnych než rímskych katolíkov a pravoslávni únii neboli absolútne naklonení a bolo by teda nerozumné dráždiť prevažnú časť pravoslávneho obyvateľstva (Pozri tamže, s. 14).

Situácia, ktorá bola viac naklonená únii sa začala kryštalizovať po Florentskom sneme (r. 1439), keď Poľskom a Litvou so zvesťou o uzatvorení cirkevnej jednoty medzi rímskou a pravoslávnu Cirkvou prechádzal ruský metropolita Izidor, ktorý sa zúčastnil tohto snemu, a ktorý aj sám úniu podpísal.

V tom čase zväzok Poľska a Litvy bol značne oslabený. Pokus Vitovta stať sa poľským kráľom túto nestabilitu ešte viac zvýraznil, a najviac sa táto slabosť ukázala za jeho nástupcu Svidrigella. Svidrigell šiel po stopách Vitovta a otvorene podporoval a ochraňoval pravoslávnych. Vedel totiž veľmi dobre, že sú kedykoľvek pripravení pozdvihnúť zbraň a postaviť sa proti poľskej korune. Poliaci, takisto ako za čias Jagella, veľmi dobre pochopili odkiaľ hrozí nebezpečenstvo poľsko - litovskému zväzku (Pozri КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 11). Ako hovorí zápis Kyjevosofigijského snemu – „*potvrďiac namiesto Svidrigella zapáleného latinika Žigmunda, vyhlásili celý svoj hnev na pravoslávnych; i zničili väčšiu časť ich chrámov*“ (МЕТРОПОЛИТА ЭВГЕНИЙ: ОПИСАНИЕ КИЕВОСОГИЙСКОГО СОБОРА, s. 110- 111 In КОЯЛОВИЧ, М.: cit. dielo, s. 14).

Poliaci, ako hovorí Kojałowicz, boli schopní jednou rukou ničiť a druhou hladkať. Preto, keď metropolita Izidor prišiel do Poľska, Poliaci ho slávnostne vítali, s radosťou prijali zvesť o zjednotení Cirkvi a poskytlí mu všetky prostriedky, aby túto radostnú zvesť oznámil aj v Litve. Keďže teraz Izidor nebol pod tlakom východných zástancov Pravoslávia ako na Florentskom sneme, či tvrdých zástupcov ruského Pravoslávia, ktorí by ho brzdili, Izidor dal plný priechod svojej horlivej náklonnosti k latinstvu. „*Ako svedčia mnohí poľskí katolícki či uniatskí autori*, - hovorí Kojałowicz, - *Izidor sám hlásal úniu, písal listy, v ktorých vyzýval k jej prijatiu, ba*

dokonca slúžil v katolíckych latinských chrámoch“ (Tamže, s.15). Ako sa pozerali na túto Izidorovu misiu samotní litovskí pravoslávni veriaci na to existujú rozličné názory. Jedno je však isté - sám Izidor sa nespoliehal, že jedna, či niekoľko jeho kázni o únii v Litve bude mať veľký úspech, preto sa snažil toto svoje úsilie podložiť výhodami pre pravoslávnych, ktorí sa k únii pridajú. Pri svojej ceste, alebo presnejšie pri svojom úteku z Ruska, prosil poľského kráľa o udelenie osobitných práv pre pravoslávnych. Ako sme už vyššie spomenuli, aj sám kráľ Vladislav III. Jagellonský (1424 - 1444) bol presvedčený, že je to najlepší prostriedok k uskutočneniu tohto diela, vydal listinu, v ktorej potvrdil, že všetci pravoslávni i katolíci majú rovnaké práva, pretože (ako hovorí text listiny): „*Východná Cirkev sa spojila so Západnou*“ (Pozri PRAWA I PRZYWILEJE OD NAJJAŚNEJSZYCH KRÓLÓW ICH MSCI POLSKICH I W.X. LITEWSKIEGO; dostupné na internete).

No tak, ako za čias Jagella, tak ani teraz sa litovsko - ruskí pravoslávni nedali preľstiť žiadnymi privilégiami a neustúpili ani prenasledovaniom. Aj keď mnohí autori obhajujú úniu sa snažia uviesť iné fakty, litovsko - ruskí pravoslávni k samotnej Florentskej únii mali vždy jasný postoj, v ktorom sa v tejto veci stotožňovali s Východným (moskovským) Ruskom, čo jasne dokázali vo chvíli, keď politické okolnosti donútili Vladislavovho nástupcu kráľa Kazimíra Jagellonského (1427 - 1492) prenechať správu Západoruskej metropolie moskovskému metropolitovi Ionovi a pravoslávni Litovčania sa s radosťou podrobili jeho jurisdikcii i napriek pápežským hrozbám a kliatbam.

Rímsky pápež bol hneď informovaný o tomto neobvyklom postupe Kazimíra. Rozhorčený touto, pre Rím politickou ľahkomyselnosťou, vymenoval na kyjevskú metropolitnú katedru Izidorovho žiaka Grigorija Bulhara, aby tým zabezpečil kontinuitu únie podpísanej Izidorom na Florentskom sneme. Zároveň Kazimírovi zaslal tvrdý list, v ktorom mu prikazuje, aby novovymenovaný Grigorij bol za akýchkoľvek podmienok uznaný a podporovaný na metropolitnej katedre (Pozri tamže, s. 16). Okrem toho latinici u konštantínopolského patriarchu (vtedy takisto uniata) zabezpečili listinu, ktorou patriarcha prikázal Litovčanom podriaďiť sa novému metropolitovi Grigorijovi (*Obidve listiny sú publikované v už citovanom súbore Práv a privilégii poľských kráľov a veľkokniežat litovských - PRAWA I PRZYWILEJE...*).

Napriek tomu, že mnohí súčasní uniatskí historici sa snažia v Grigorijovi vidieť človeka, ktorý zaviedol úniu v celej Západoruskej cirkvi a od toho faktu odvodzovať kontinuitu únie z obdobia ďaleko pred podpísaním samotnej Brest - litovskej únie, historické fakty skôr svedčia o skutočnosti, že Gri-

gorijovi sa v čase svojho skoro 20 ročného pôsobenia podarilo k latinstvu a únii získať len malú časť ľudí, ktorí pre osobné výhody boli ochotní zmeniť vieru otcov. Pápežské listy z tohto obdobia a listy patriarchu skôr jasne svedčia o opaku, a síce, že Grigorijova pastva vôbec nebola naklonená k prijatiu únie (Pozri КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 17 - 18). Treba mať na zreteli takisto fakt, ktorý iba zväčšoval túto neochotu, a to nariadenie kráľa Kazimíra o zákaze pravoslávnych budovať nové, či opravovať staré chrámy. Sám tento fakt donútil uniatských autorov priznať, že i v čase (podľa nich) „*rozmachu únie*“ za metropolitu Grigorija mnohé mestá a biskupstvá úniu neprijali, o čom svedčí slávny krakovský historik tohto obdobia, kanonik Jan Długosz. Je známe, že aj v neskoršom období na Litve boli biskupstvá, ktoré boli úplne nezávislé od metropolitu (DŁUGOSZ, J.: *Roczniki, czyli kroniki sławnego Królestwa Polskiego, XI - XII, Jedność świętej cerkwie...*, s. 20; dostupné na internete).

Ďalší z faktov, ktorý svedčí o nie celkom úspešnom pokuse zaviesť úniu na teritóriách Západnej Rusi za metropolitu Grigorija je to, že počas celého dlhého obdobia jeho pôsobenia sa neuskutočnil ani jeden snem a nezachovala sa žiadna listina propagujúca úniu, čo samozrejme nejde dohromady s tendenčnými tvrdeniami uniatských autorov „*o období propagácie a zavádzania únie*“. „*V čom Grigorij napomohol neskoršiemu zakoreneniu sa únie na Litve? - pýtame sa spolu s Kojalowiczom. - Vlastne samotným mnohoročným zastávaním funkcie metropolitu, ktorá priviedla poľsko - litovské vedenie k návkyku vidieť v Litve prítomnosť samostatného metropolitu a tak Grigorij vlastne položil začiatok nepretržitému radu litovsko - ruských metropolitov*“ (КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 18).

Či títo metropoliti napomáhali, alebo prekážali zavedeniu únie na zemiach Rzeczypospolitej do začiatku 17. stor. nie je vôbec zrejmé. Z tohto obdobia sa zachoval jediný snemový dokument Vilniuského snemu z r. 1509, z ktorého vyplýva, že v Západo - ruskej Cirkvi sa naopak chránilo východné Pravoslávie. Letopisy a katalógy vypočítavajú mená západo - ruských metropolitov, pri niektorých je zmienka, že podliehali jurisdikcii koštantínopolského patriarchu. O pápežovi a únii v týchto dokumentoch nie je ani zmienky.

V r. 1605 však došlo k významnému objavu v tomto smere. V tom čase sa objavovali mnohé práce, ktoré odhaľovali činy strojcov podpísania únie a o samotnom akte podpísania únie hovorili ako o najväčšom zle západo - ruského národa. „*Preto sa vtedajší uniatský metropolita Ipatij Potij, - konštatuje Kojalowicz, - rozhodol vyvrátiť tieto úsudky a*

Žigmund III. Vaza (1566 – 1632),

iniciátor únie; kráľ poľský, veľkoknieža litovský, ruský, pruský, mazoviecký, žmudský a titulárny kráľ švédsky

dokázat, že únia na Litve existovala už predtým. Uverejnil správu, že našiel starú historickú listinu metropolitu Misaila adresovanú pápežovi Sixtovi IV., svedčiacu o ochote a pripravenosti prijať úniu s Rímom. Pod touto listinou mali byť podpísaní aj vilniuský archimandrita Makarij a brestský kastelán Josif Soltan, obaja neskorší západo - ruskí metropoliti. Tento dokument mal dokazovať, že všetci títo traja západo - ruskí metropoliti - Misail, Makarij a Josif boli uniaticmi“ (КОЯЛОВИЧ, М.: *Литовская церковная уния*, cit. dielo, s. 20). „*Objav*“ Potija prinútil viacerých autorov k podrobnejšiemu preskúmaniu týchto faktov a objavilo sa niekoľko diel, v ktorých za uniaticov boli označovaní raz jedni a potom zase druhí metropoliti a prinášali o metropolitoch napríklad i takéto svedectvá: „*metropolita, Litovčan, bol človek vzdelaný, pridržal sa únie*“, o inom zas „*metropolita, rodom Moskovčan, človek neučený, úniu neprijal*“. Porovnávajúc však tieto záznamy zisťujeme, že jedni a tí istí ľudia boli označovaní raz za uniaticov a inokedy za neuniaticov. Tieto sporné informácie ako hovorí Dubowicz vo svojej „*Hierarchii Kościelnej*“, priviedli neskorších uniatských autorov k takému opovážlivému tvrdeniu, že uniaticmi boli všetci metropoliti až do podpísania aktu únie (DUBOWICZ, J.: *Hierarchia, abo o Zwierzchnosci w Cerkwi Bożej*, Coll. Soc. Iesu, Lwow 1644, s. 172 - 185; In: КОЯЛОВИЧ, М.: cit. dielo str. 20).

ThDr. MUDr. Miroslav ŠČERBEJ

/z magisterskej práce, krátené redakciou a publikované na pokračovanie/

**Biblia Vás udrží od hriechu,
alebo hriech Vás udrží od Biblie.**

D. L. Moody

OSLAVA CHRÁMOVÉHO SVIATKU V HAŽÍNE

„Zas svitla svätá nedeľa, jak slza deň tak krásne čistý...“

... a v takúto nedeľu 13. septembra sme odslúžili bohoslužby chrámového sviatku Narodenia Presvätej Bohorodičky, ktorému je zasvätený pravoslávny chrám v Hažíne.

Tento mariánsky sviatok je radostným sviatkom, lebo sa nám narodila Mária, Matka Spasiteľa Isusa Christa, ktorá sa stala Presväťou Bohorodičkou.

Bohoslužby slúžili mitr. prot. Ján Choma z Michaloviec, ktorý kázal Slovo Božie pri tejto príležitosti, prot. Štefan Horkaj, správca farnosti v Choňkovciach a miestny duchovný, mitr. prot. Ladislav Fedor.

Veriaci dôstojne pripravili chrám k tejto príležitosti, za čo im patrí poďakovanie, lebo sme sa tam všetci dobre cítili. Je veľmi príjemné pre nás veriacich a duchovných sa takto stretávať na bohoslužbách, a stretnúť sa s veriacimi, ktorých často nestretávame, pohovoriť si a takto sa navzájom potešiť zo stretnutia a pospievať si tie naše pekné a uchvacujúce, Bohu chválu vzdávajúce pravoslávne cirkevné melódie, ktoré sme sa ešte za mlada naučili spievať.

Miestny duchovný, o. Ladislav, sa všetkým poďakoval za účasť na týchto bohoslužbách, poprial zdravie, pokoj, požehnanie Božie a zaželel si, aby sme sa tak zase o rok mohli stretnúť na chrámovom sviatku v Hažíne, v pokoji a zdraví, lebo to je veľké bohatstvo, keď toto máme. Daj Bože, aby sa všetky tieto naše prania a želania splnili, za čo sme sa pri bohoslužbách aj modlili. Bohu Vďaka za všetko, aj za príjemné posedenie u duchovného otca Ladislava a jeho manželky Zlatice.

Prot. ThDr. Štefan HORKAJ

... BOLA RAZ JEDNA DIŠPUTA

„Keď toto všetko nemohol zniesť starý nepriateľ, závisník ľudského rodu, pobúril niektorých proti nemu, ako Dathana a Abirona proti Mojžišovi, jedných otvorene, iných tajne, ktorých zachvátila hyopaterská heréza...“ /Život sv. Metoda/.

Takto lakonicky znie veta v Živote sv. Metoda. Skrýva sa však v nej plná tragédia nielen veľkomoravskej Cirkvi, ale aj tisícročná tragédia západných latinizovaných Slovienov. Svätopluk bol síce veľkým vojvodcom, ale nedosahoval štátnickú veľkosť svojho strýka Rastislava. Nepochopil, že slovienske kresťanstvo je tmelom, ktorý by mohol stmeliť všetkých západných Slovanov v jednom pevnom a silnom štáte, ktorý by odvrátil útoky nepriateľov, ako mu radil sv. Metod.

V r. 874 uzavrel Svätopluk v mestečku Forchheim v Nemecku s Ľudovítom Nemcom mierovú zmluvu. Svätopluk tu zastupoval jeho tajomník a osobný spovedník, latinský kňaz Ján z Benátok, ktorý bol nepriateľom konštantinopolskej, staroslovienskej liturgie a ktorý sa tiež neblaho zapísal do našich dejín. Svätopluk sa v zmluve s Ľudovítom Nemcom zaviazal, že bude mať k Nemecku priateľský pomer a bude mu platiť poplatok tzv. tribút. Ďalšou podmienkou mierovej zmluvy s Nemcami bolo, že sa na Veľkú Moravu vrátia vyhnaní nemeckí latinskí kňazi. Takto sa Veľká Morava opäť otvorila ich pôsobeniu, vrátili sa aj mnohí z tých, ktorí tam pôsobili predtým a boli v r. 871 v dôsledku vzbury Moravanov proti Nemcom vyhnaní.

Keď Ľudovít Nemec videl, že sa mu vojensky nepodarí pokoriť Veľkú Moravu, začal

proti nej provokovať na diplomatickom poli. Snažil sa rozložiť Veľkú Moravu, ako zvnútra tak aj zvonka. Nemecká diplomacia pracovala proti Veľkomoravskému štátu pôsobením na rímskeho pápeža, kde všeli-

Wiching verzus sv. Metod

kými úskokmi sa snažila očierniť sv. Metoda. Na Veľkej Morave sa nemecké latinské duchovenstvo snažilo sv. Metoda očierniť zas v očiach Svätopluka. Hľadalo príležitosť, ktorá sa skoro našla. Bola ňou tzv. hyopaterská heréza (*Filioque*, „i od Syna“; „Hyos – Syn“, „Pater – Otec“), ako o tom hovorí úvodný citát zo Života sv. Metoda, a ňou bolo zachvátené nemecké duchovenstvo (v súčasnosti celá rímskokatolícka cirkev). Bolo to učenie, podľa ktorého Sv. Duch nevychádza z Otca, ako hovorí Sv. Písmo :

„Pošlem vám Utešiteľa, Ducha pravdy, ktorý od Otca pochádza“, ako povedal Spasiteľ Isus Christos apoštolom, ale vraj „od Otca i Syna“ ako z dvoch princípov a ako to učili nemeckí latinskí teológovia. Ďalšou príčinou

bol staroslovienský bohoslužobný jazyk. Metodov netolerantný postoj k veľkomoravským veľmožom ako aj samotnému Svätoplukovi pre ich nemravný život získal sympatie samého panovníka.

Jednou z kľúčových postáv tohto obdobia bol Wiching. Pochádzal zo Švábska (Nemecko). Ako člen benediktínskej rehole pôsobil v Nitre. Bol neobyčajne húževnatý a bezohľadný pri presadzovaní svojich záujmov, nenávidel konštantinopolskú staroslovienskú bohoslužbu, bol jej najväčším odporcom a nenávidel slovienskú kultúru. Hoci bol Wiching kňazom, bol predovšetkým politikom. Na prvom mieste u neho boli záujmy Nemecka a až na druhom mieste náboženské záujmy. Od začiatku mu išlo o to, aby si udržal Svätoplukovo priateľstvo a dôveru, lebo takto sa dozvedel o všetkých významných rozhodnutiach kniežaťa z prvej ruky.

Získané informácie si nenechal pre seba, ale odovzdával ich nemeckému panovníkovi Ľudovítovi Nemcovi. Preto trpel Svätopluk všeliaké výstrelky, ktoré sa so zásadami kresťanskej morálky nijako nezhodovali.

Wichingovi sa práve naopak, tieto výstrelky, či ústupky vyplácali. Pravdepodobne na jeho návod si podobne počínali voči ostatným nitrianskym veľmožom aj iní latinskí kňazi. Wiching bol natoľko obozretný, že všetky nepriateľské podujatia voči Metodovi nepodnikal priamo.

dokončenie zo str. 7.

Sťažnosť na neho a na slovienskú bohoslužbu posielali do Ríma nemeckí biskupi. Môžeme tiež predpokladať, že aj zatknutie a uväznenie sv. Metoda zosnoval Wiching i keď v súvislosti s mrzkým zaobchádzaním so sv. Metodom to Život sv. Metoda neuvádza. Wiching ostával v pozadí a jeho činnosť sa neobmedzovala len na oblasť vieroučnú. Je pravdou, že mával s Metodom a jeho žiakmi časté spory o teologických otázkach a do týchto sporov zatiahol aj Svätopluka. Je dosť pravdepodobné, že Wiching zostavoval u Karolmana obvinenia dokonca aj proti Svätoplukovi. Boli to určite ťažké obvinenia, lebo na základe nich Karolman Svätopluka uväznil.

Vráťme sa však k Wichingovi a jeho činnom. Otec ThDr. Havrijil Kostelník, ešte ako uniat napísal: „*Wiching - rímskokatolílik, Metod - gréckokatolílik, šach - mat. Wiching - dobrý syn rímskokatolíckej cirkvi, Metod - nevlastný syn Rímskej cirkvi*“. Pápež Ján VIII. ho v lete v r. 880 na žiadosť Svätopluka vysvätil v Ríme na biskupa. Pápež, tiež dvojtvárny, musel predsa vedieť, že týmto sťaží činnosť sv. Metoda, ale napriek posielala k nemu konkurenciu v osobe Wichinga, ktorý Metodovi hádže polená pod nohy a určil ho za nitrianskeho biskupa. Tak sa špión Wiching stal prvým nitrianskym biskupom. To hovoria fakty. Týmto pápež potvrdil aj prvenstvo latinských obradov pred konštantinopolským staroslovienským obradom, čím tieto vytlačili slovienskú liturgiu zo sídla veľkomoravského panovníka. Tento čin pápeža Jána VIII. biskupa Wichinga v intrigách proti sv. Metodovi ešte viac posmelil. Stal sa tak jediným sufragánom (zástupcom) arcibiskupa sv. Metoda.

Hneď po svojom návrate z Ríma intrigoval proti sv. Metodovi falošným pápežským dokumentom. S vedomím Svätopluka ho

sv. Metod za tento čin poslal do novookupovanej oblasti v susedstve nitrianskej diecézy, pravdepodobne do Vislianska. Odtiaľ krátko pred Metodovou smrťou sa dostal do Ríma, kde u pápeža Štefana V. ho obvinil z herézy. Pápež reagoval na jeho udanie veľmi energicky. Zakázal Metodovi slúžiť bohoslužby v konštantinopolsko - slovienskom jazyku. Štefan V. v tejto záležitosti píše Svätoplukovi: „... *pobožnosti a sväté sviatosti a bohoslužby, ktoré sa tento Metod opovážil slúžiť slovienským jazykom..., my hrozíme sa tohto hriechu ... zakazujeme z Božej a našej apoštolskej moci pod trestom uvrhnutia do kliatby, aby sa toho nikto v nijakom prípade nedopustil*“. Pápež sa potom vyjadroval o Wichingovi, že je to „*ctihodný biskup a najdrahší brat ... a ... preto, nech má na starosti (to zn. Wiching) na starosti všetkých cirkevných záležitostí a úradu a nech ich spravuje ...*“. Tým pápež Štefan V. Určil Wichinga správcom veľkomoravskej pravoslávnej Cirkvi.

Wichingovo vymenovanie za hlavu miestnej veľkomoravskej pravoslávnej Cirkvi bolo veľkým úderom pre cyrilometodskú misiu a existenciu Veľkej Moravy. Keď si Wiching taktovo otvoril cestu, aby úplne ovládol moravskú cirkevnú organizáciu, zrušil veľkomoravské cirkevné učilište, dosiahol u Svätopluka vyhnanie Metodových žiakov a zameral sa na rozklad Veľkej Moravy ako štátu. Zbavil sa predovšetkým Gorazda, Klimenta, Nauma a ďalších učiteľov a kňazov. Jeho zlovôľa pri prenasledovaní Metodových žiakov nepoznala hraníc. Išlo mu o to, aby nemal kto vzdelávať ďalších duchovných v staroslovienskej liturgii. Ničenie staroslovienských bohoslužobných kníh, ako aj iných literárnych diel bolo také dokonalé, že kronikár tohto obdobia napísal: „*Knihy ich jazyka boli zničené a v skazu uvedené, aby sa už nikdy nemohlo z nich čítať*“. Pri-

činil sa, aby niektorých duchovných, kňazov a diakonov predali do otroctva. Chcel týmto zastrašiť tých, ktorí boli ešte na území Veľkej Moravy a snažil sa aj týmto spôsobom vynútiť si ich poslušnosť. Ako pápežom ustanovený správca Veľkomoravskej Cirkvi pôsobil na Veľkej Morave do r. 892. Nestal sa síce veľkomoravským arcibiskupom, ale mal vedúce postavenie vo veľkomoravskej cirkevnej správe.

Všemožne presadzoval v bohoslužbách latinčinu a odstraňoval starosloviencinu. Je pravdepodobné, že narážal pritom na odpor domáceho duchovenstva, ktoré tu ešte zostalo a takisto aj niektorých veľmožov. Vyhnaním učeníkov sv. Metoda z Veľkej Moravy sa nevyriešili problémy na cirkevnom poli. V liste salzburského arcibiskupa Teotmara a jeho sufragánov pápežovi Jánovi IX. Sa uvádza, že Wiching bol poslaný k istému na vieru obrátenému kmeňu, ktorý si Svätopluk vojensky podmanil. Nemožno však vylúčiť mienku, že Svätopluk sa nahneval na Wichinga aj z iných dôvodov. Nitriansky latinský biskup lepšie slúžil nemeckému cisárovi Arnulfovi ako samotnému Svätoplukovi.

Keď boli Wichingove intirgy v r. 893 odhalené, utiekol z Veľkej Moravy a stal sa kancelárom u cisára Arnulfa, ktorému verne slúžil celý život. Ten sa mu za jeho verné služby a prácu odmenil tým, že ho vymenoval za biskupa Pasova (Passau v Nemecku). Dlho sa však z tejto hodnosti netešil. Už nasledujúceho roka zvolal salzburský arcibiskup Teotmar cirkevnú synodu do Salzburgu a proti vôli cisára zbavil Wichinga biskupskej hodnosti v Pasove (Passau) a odkázal ho na biskupský stolec v Nitre. Synoda však dobre vedela, že ho nemôže obsadiť, pretože Veľkomoravská ríša bola už v rozklade.

Ani vyhnanie Wichinga nemohlo zastaviť a zmierniť obrovské škody, ktoré Wiching so svojimi kňazmi na Veľkej Morave napáchal. Keď si však premyslíme do hĺbky všetky súvislosti Wichingovej neblahej činnosti na Veľkej Morave, vidíme, že to nebol nikto iný než rímsky pápež, ktorý Wichinga a wickingovcov, to jest latinských kňazov, podporoval proti sv. Metodovi v ich rozkladnej práci, ktorej ovocím bola násilná likvidácia viery otcov - viery pravoslávnej na Veľkej Morave a napokon prekial a odsúdil aj mŕtveho sv. Metoda a Wichinga vyhlásil za „*ctihodného biskupa*“ a „*najdrahšieho brata*“.

Mgr. Pavel TKÁČ

/publikované na pokračovanie/

